

СТАНОВИЩЕ

от Джеймс Бориславов Йоловски, доцент във Висшето училище по застраховане и финанси, доктор по икономика

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: д-р Ивона Дуджик

Тема: „Предизвикателства на еврозоната и прогнози за въвеждането на новата валута в Полша“ (Вызовы еврозоны и прогнозы введения новой валюты в Польше)”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 815 от 12.12.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Предизвикателства на еврозоната и прогнози за въвеждането на новата валута в Полша“ (Вызовы еврозоны и прогнозы введения новой валюты в Польше)” за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р Ивона Дуджик – кандидат към катедра Финанси и застраховане.

Предадените от д-р Ивона Дуджик материали включват документи по представен опис: автобиография, диплома за придобиване на ОНС „доктор“, дисертационен труд, автореферат на български и на руски език, декларация за оригиналност, справка за изпълнението на минималните изисквания, списък и резюмета на публикациите, списък на цитирания и справка за приносите в дисертационния труд. По списък д-р Дуджик е посочила е приложил 105 публикации, от които са приложени 11 броя статии, 1 монография и 5 глави от колективни монографии.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Не познавам лично кандидатката. Впечатления за биографичните данни придобивам от приложената автобиография и по приложения списък с публикации, който свидетелства за интересите и професионалния опит на д-р Дуджик. От приложената автобиография е видно, че Ивона Дуджик е придобила докторска степен в Силезийския университет в Катовице, Полша. Има над 20 години опит като преподавател в Държавната гимназия по технологии и икономика в Ярослав, Полша.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

За становище получих дисертация с обем 327 стр. на руски език и автореферат на български език с обем 40 стр. (от които 35 стр. основен текст), озаглавена **„Предизвикателства на еврозоната и прогнози за въвеждането на новата валута в Полша“ (Вызовы еврозоны и прогнозы введения новой валюты в Польше)**”.

Темата на дисертационния труд безспорно е актуална и с научно-приложна стойност. Тези обстоятелства са обусловени от тенденцията за разширяване на еврозоната – присъединяването на Хърватия в началото на 2023 г., а също и дискусиата за присъединяването на други държави, сред които България, а също и Полша. Подобни процеси неминуемо са съпътствани от широка дискусия – в обществото, в държавното управление и в академичните среди.

Именно затова предложенят дисертационен труд има приложна стойност – като принос в тази дискусия относно позитивите, негативите, потенциалните рискове и последиците от приемането на еврото в Полша. От такава гледна точка формулираните (подробни) хипотези и поставените въпроси, със съпътстващите ги задачи са в изпълнение на основната цел на труда.

По мое мнение гледната точка на д-р Ивона Дуджик към тематиката с приемането на единната европейска валута в Полша акцентира в по-висока степен върху философски, политически и социални аспекти, отколкото върху тясно икономическите. Според мен това обстоятелство е обусловено от образованието и професионалния опит на кандидатката. Въпреки това Ивона Дуджик безспорно демонстрира познаване на проблема, доколкото в дисертационния труд са представени редица статистически данни, които предоставят възможност за прилагане на различни изследователски методи. Следва да се подчертае, че

предложеният труд е за придобиване на научна степен „доктор на науките“, а не на ОНС „доктор“. Именно затова считам че погледът върху проблематиката от позицията на различни научни области е не просто допустим, но и позитивен за цялостния труд. Същевременно кандидатката би могла да задълбочи собствения си критичен поглед върху разгледаните тенденции и да представи аргументирано личното си мнение и оценка.

Приложената при разработването на дисертационния труд методология е свързана с оценка и коментар на статистически данни от множество източници. Водещо място сред използваните методи заемат сравнителния и дескриптивния анализ на съдържание. Ивона Дуджик задълбочено и изчерпателно раглежда множество публикации по темата. По мое мнение използваните източници – над 520, дори могат да се разглеждат като твърде многобройни в сравнение с обема на дисертационния труд. Всеки от тези източници е повлиял в различна степен върху изграждането на позицията на д-р Дуджик. Авцитиранията също са полезни при проследяването на научната дейност на кандидатката. Въпреки това обаче считам, че в списъка с литература следва да попадат тези източници, които се отличават и са оказали най-силно въздействие при разработването на труда. При анализа на източниците може да се приложи по-критичен подход.

Методологията на изследването успява да защити една от формулираните от Ивона Дуджик основни хипотеза. За да се постигне същият резултат при останалите обаче са необходими емпирични данни след приемането на Полша в еврозоната. От хипотезите една остава непотвърдена, а две са само частично потвърдени. Това обстоятелство оставя поле за дискусия по отношение на това дали хипотезите са формулирани оптимално.

Общият обем на предложения дисертационен труд 327 стр. Той съдържа традиционни структурни елементи: увод, списък на съкращенията, пет глави, заключение под формата на дискусия, библиография включваща също нормативни актове и онлайн ресурси, списъци на таблиците, диаграмите, графиките и схемите.

Както е видно трудът изобилства от различни визуализации на данните – както чужди, така и някои собствени. Те безспорно допринасят за представянето на повече информация в по-малък обем и улесняват възприемането на основните тенденции и послания.

Първата глава е озаглавена „Единната европейска валута в светлината на историята и теорията на парите“. Тя има предимно теоретичен характер. Като въведение в същината на труда са представени накратко историческото развитие на парите, тяхната същност и функциите им. Втората глава продължава тематиката, като се фокусира върху историята на еврото. В нея в

самостоятелни структурни елементи са представени различните аспекти на единната европейска парична единица.

Третата глава разглежда практически измерения, свързани с различните правни аспекти на присъединяването на Полша към еврозоната. Представени са също ролята и значението на еврото за полската икономика.

Четвъртата глава е озаглавена „Предизвикателствата на еврозоната“. Тя изследва различни предизвикателства – например управлението на нивото на държавния дълг. В главата са представени също емпирични данни относно нагласите на населението в Полша относно въвеждането на единната европейска валута. От резултатите се наблюдава преобладаваща подкрепа.

Последната глава има най-силно изразен научно-емпиричен характер. Чрез осъществения анализ се аргументира потвърждаването на изследователските хипотези.

Последната част от дисертационния труд не е озаглавена традиционно като заключение. Вместо това тя е наречена „Дискусия“ от Ивона Дуджик. В труда подробно са представени различни позиции и гледни точки с критичен анализ на всички потенциални позитивни и негативни ефекти. Именно по тази причина тематиката остава отворена. Личното ми мнение е, че въз основа на подробното изследване, кандидатката следва да изрази по-ясно и категорично своята позиция.

Някои единични виждания на автора не съответстват напълно на моите лични разбирания. Въпреки това те са достатъчно задълбочено обосновани в дисертационния труд. По тази причина не бих могъл да приема, че това обстоятелство има отношение към достойнствата на предложеното научно изследване.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Практическата ориентираност на труда е безспорна. Той може да послужи като ценен източник на информация във връзка с присъединяването на Полша към еврозоната – както за населението, така и за публичните власти.

Представени са синтезирано множество реализирани изследвания по тематиката, които са подложени на критичен анализ и са оценени. Следва обаче да се подчертае, че две от хипотезите остават само частично потвърдени, а една е непотвърдена. Необходимо е също

приносите да бъдат ясно изразени и открити, както в дисертационния труд, така и в автореферата.

Нямам съмнения, че представеният за разглеждане дисертационен труд е лична заслуга на Ивона Дуджик. Считаю, че използваните източници са цитирани коректно. При запознаването си с труда не съм установил наличие на плагиатство по законоустановения ред. Личното участие на кандидатката може да бъде подчертано чрез представянето на нейната лична позиция относно изследвания проблем – присъединяването на Полша към еврозоната.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Ивона Дуджик е представила списък с публикации по темата на труда, който включва една монография, 11 статии и доклади и 5 глави в колективни монографии. В комплекта документи са включени и техни резюмета. Като съдържание те съответстват на темата на дисертационния труд, а в количествено отношение преизпълняват минималните национални изисквания.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От приложената справка от д-р Ивона Дуджик се установява, че минималните национални изисквания, регламентирани в ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, за заемане на научна степен „доктор на науките“ са изпълнени. След запознаване с пълния комплект документи, потвърждавам, че в качествено и количество отношение дисертационният труд, авторефератът, публикациите по темата и цитиранията покриват съответстват с минималните национални изисквания.

7. Автореферат

Към дисертационния труд е приложен автореферат в общ обем от 40 страници. Той представя структурата и съдържанието на разработката, основните проблеми, методологията на изследването и публикациите по темата. Основното изложение е 36 страници, което по

мое мнение не е напълно достатъчно, за да представи синтезирано в цялост целия труд (с обем близо 300 стр.).

В автореферата е представена своеобразна наукометрична справка, в която са включени публикации и постижения на кандидата. Включена е декларация за авторство, в която се подчертава, че трудът не повтаря темата и съдържанието на докторската дисертация, защитена през 2006 г. Като цяло авторефератът е изготвен в съответствие с изискванията и утвърдените практики за подобни разработки.

8. Критични забележки и препоръки

Част от критичните бележки и препоръки са представени и в съответните структурни елементи на настоящото становище. Ивона Дуджик отрази частично част от препоръките, които получи след вътрешното обсъждане на труда в катедра Финанси и застраховане. Като най-съществени бележки считам, че трябва да се повторят три. На първо място, според мен д-р Дуджик следва да подчертае своето собствено мнение по разглежданите въпроси, изградено въз основа на осъществените анализи. Второ, хипотезите следва да бъдат преформулирани, доколкото те остават само частично потвърдени. От тази гледна точка следва да се прецизират предмет, обект, цели и задачи на изследването. Трето, по мое мнение е необходимо по-ясно открояване на научните и приложните приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилата за условията и реда за придобиване на научната степен “доктор на науките” във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата д-р Ивона Дуджик **притежава** теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“** на д-р Ивона Дуджик в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

11.01.2024 г.

Рецензент:

(доц. д-р Джеймс Йоловски)